

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ

Είναι κοινός τόπος, ότι η παιδεία είναι καθοριστικός παράγων για το μέλλον κάθε ανθρώπου και κάθε λαού. Όμως ο χειρισμός του ως άνω θέματος από την Ελληνική Πολιτεία -παρά τις σημαντικές δαπάνες που καταβάλλει- εξακολουθεί να μην είναι ικανοποιητικός.

Μια βιβλιοπαρουσίαση του Georg Albrecht από το Düsseldorf/Γερμανία, περί του ομώνυμου βιβλίου του Κωνσταντίνου Χάρη, επίτιμου συμβούλου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Ελλάδος (έκδοση «Ελληνικά Γράμματα», Αθήνα 2004).

Δυο λόγια για το έργο

Κωνσταντίνος Χάρης Το έργο είναι καρπός πολύπλευρης διαχρονικής ενασχόλησης και εμπειρίας του συγγραφέα με το θέμα. Η πρώτη του επαφή ανάγεται στο 1976, όταν αποσπάστηκε στην Ελληνική Πρεσβεία Βόννης με αποστολή την αναδιοργάνωση της εκπαίδευσης των παιδιών των Ελλήνων μεταναστών στη Δυτική Ευρώπη. Στην αποστολή αυτή αφιερώθηκε μέχρι τη συνταξιοδότησή του (1980). Λίγο αργότερα, το 1981, συνδέθηκε με το Υπουργείο Εξωτερικών με σχέση επιστημονικού συνεργάτη για θέματα εκπαίδευσης των παιδιών των ομογενών της διασποράς.

Κωνσταντίνος Χάρης Στην περίοδο 1982/85 πρόσφερε υπηρεσίες ειδικού συμβούλου για θέματα εκπαίδευσης στο Υπουργείο Παιδείας. Παράλληλα ορίστηκε εκπρόσωπος του ίδιου Υπουργείου στις Επιτροπές Παιδείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΟΚ, τότε) και του ΟΟΣΑ. Κατά την ανάληψη της προεδρίας της ΕΟΚ από την Ελλάδα το 1983, ορίστηκε και πρόεδρος της Επιτροπής Παιδείας. Στα πλαίσια και αυτών των αρμοδιοτήτων του συνέχισε την προσφορά στο θέμα της ελληνικής παιδείας των ομογενών της διασποράς, το οποίο δεν έπαψε να τον απασχολεί και στα μετέπειτα εξωυπηρεσιακά του χρόνια μέχρι σήμερα (όπως πιστοποιεί και η παρούσα έκδοση).

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΔΥΟ ΜΕΡΗ:

Στο Α΄ μέρος εκτίθεται η προσπάθεια των ετών 1976/80 στο χώρο της Δ. Ευρώπης. Η προσπάθεια χαρακτηρίζεται από το συγγραφέα «δειγματική» και η παρουσίασή της στοχεύει στην ανάδειξη συμπερασμάτων χρήσιμων και σήμερα για την αντιμετώπιση του θέματος της ελληνικής παιδείας του ελληνισμού της διασποράς στην οικουμενική του διάσταση. **Στην προσπάθεια εκείνη, αξίζει ιδιαίτερα να εκτιμηθούν τα ακόλουθα:**

- I. Η συστηματική, πριν από καθετί άλλο, διερεύνηση των συνθηκών και παραγόντων που συνθέταν το πρόβλημα και που συνακόλουθα υποδείκνυαν την ακολουθητέα εκπαιδευτική πολιτική.

Ειδικότερα η διερεύνηση αφορούσε:
 1. την κοινωνικοπολιτισμική και γλωσσική κατάσταση των παιδιών και τις κατά συνέπεια δυσκολίες και μαθησιακές ανάγκες τους,
 2. τις θεσμικά αβέβαιες, τότε (πριν από την ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ), προοπτικές παραμονής των Ελλήνων στις χώρες υποδοχής, και
 3. η συγκεκριμένη εκπαιδευτική πολιτική για τα ξένα παιδιά σε καθεμιά από τις χώρες αυτές. Οι σχετικές διαπιστώσεις αναδείκνυαν τότε ως καταλληλότερο σχολικό σχήμα την οργάνωση διγλωσσικών τάξεων για εκπαίδευση αμφιδύναμη, μέσα στα σχολεία των χωρών υποδοχής.
- II. Επίμονη προσπάθεια καταβλήθηκε:
 1. στην ενημέρωση των γονέων για το τι ήταν ωφέλιμο και τι ήταν δυνατό, σε κάθε περίπτωση να γίνει για τα παιδιά τους και
 2. στη μελετημένη και εύστοχη διαπραγμάτευση με τις εκπαιδευτικές αρχές των χωρών υποδοχής σε όλα τα επίπεδα, προκειμένου να εξασφαλιστούν κατάλληλα για την προκοπή των παιδιών σχολικά σχήματα (το δίγλωσσο αλλά και όποια άλλα αντικειμενικώς εφικτά και μέσα στα πλαίσια των επιθυμιών και προοπτικών των γονέων).
- III. Παράλληλα επιδιώχθηκε πολύπλευρη φροντίδα για την αποτελεσματική ποιοτική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού έργου στα όποιες μορφές σχολικά σχήματα επέτρεψαν οι αντικειμενικές συνθήκες. Στα πάρα πολύ σημαντικά μέτρα της κατηγορίας αυτής αξία ιδιαίτερης μνείας είναι τα ακόλουθα:
 1. Η κατάρτιση αναλυτικών προγραμμάτων της ελληνόγλωσσης διδασκαλίας προσαρμοσμένων στις απαιτήσεις της δι(α)πολιτισμικής εκπαίδευσης και στα ωράρια τα οποία διέθεταν γι' αυτήν οι διάφοροι τύποι σχολείων ή τάξεων. Στο ίδιο πνεύμα και η φροντίδα για τα σχολικά βιβλία (μερικά εκδόθηκαν και άλλα έμειναν στη φάση της προκήρυξης).
 2. Η προσπάθεια για επιμόρφωση και μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών, ιδίως σε ad hoc θεσπισμένα σεμινάρια σε ΑΕΙ (Ανώτατη Παιδαγωγική Σχολή Έσλιγκεν, Πανεπιστήμια Φρανκφούρτης, Κολωνίας, Ντόρτμουντ). Συναφές αξιόλογο επίτευγμα υπήρξε η θέσπιση παιδαγωγικών τμημάτων στα Πανεπιστήμια Στοκχόλμης και Λουντς στη Σουηδία για κατάρτιση δίγλωσσων δασκάλων προερχόμενων από προσοντούχους ομογενείς μετανάστες, καθώς επίσης σχολής δίγλωσσων ελλήνιδων νηπιαγωγών στο Michaelshoven της Κολωνίας.

3. Η παιδαγωγική καθοδήγηση του εκπαιδευτικού έργου με έναν ικανό αριθμό εγκυκλίων οδηγιών, που καλύπτουν όλο το φάσμα των προβλημάτων της εκπαιδευτικής πράξης και της αποστολής του εκπαιδευτικού στις ομογενειακές κοινότητες.

Το Β΄ μέρος του βιβλίου είναι αφιερωμένο σ' αυτό που αποσκοπούσε ο συγγραφέας να καταλήξει με τη μελέτη αυτή: Σε διαπιστώσεις και συμπεράσματα χρήσιμα για πιο αποτελεσματική εξυπηρέτηση του θέματος σήμερα, βγαλμένα τόσο από την προσπάθεια εκείνη των ετών 1976/80 όσο και από τη μετέπειτα, ως σήμερα, ενασχόλησή του με αυτό.

Ιδιαίτερα απογοητευτική είναι σήμερα η διαπίστωση ότι, από το σύνολο των παιδιών των ανά τον κόσμο έξι περίπου εκατομμυρίων Ελλήνων, μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό (20%) παρακολουθεί κάποιο ελληνόγλωσσο πρόγραμμα. Και το ποσοστό αυτό συνεχώς μειώνεται.

Ο συγγραφέας, ανατρέχοντας στην άμεση εμπειρία του με το θέμα, μέμφεται γι' αυτό το θεσμικό χαρακτήρα του βασικού οργανωτικού φορέα εξυπηρέτησής του (Δ/νση ΕΕΕ του ΥΠΕΠΘ, παλιότερα, ΠΟΔΕ-ΙΠΟΔΕ τώρα). Κρίνει το φορέα αυτόν συγκεντρωτικό (ελλαδοκεντρικό), γραφειοκρατικό, ακόμα και μετά την τελευταία αναθεώρησή του το 1996. Και ανατρέχοντας σε σχετικούς προβληματισμούς του από παλιά, προτείνει τη θέσπιση, ως φορέα, ενός αυτοτελούς ιδρύματος διεθνούς ακτινοβολίας και κύρους. Περιγράφει ένα τέτοιο ίδρυμα, χειραφετημένο από τις κρατικές υπηρεσίες και αποκεντρωμένο σε ισότιμα παραρτήματά του στα κατά τόπους κέντρα του απόδημου Ελληνισμού, με ευρεία και αποφασιστική, ιδίως στα παραρτήματα, συμμετοχή των ίδιων των ομογενών. Προτείνει, για το λόγο αυτό, τη θεσμική μεταστέγαση του κεντρικού φορέα από το ΥΠΕΠΘ σε έναν οργανισμό κύρους, που λόγω αρμοδιότητας θα έχει συνεχή σχέση με το Ελληνισμό της Διασποράς και αμεσότερη γνώση των προβλημάτων του, όπως η Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού και ακόμη καλύτερα -αν μπορούσε- το Συμβούλιο Απόδημου Ελληνισμού.

Η επιχειρηματολογία για ένα τέτοιο σχήμα είναι πειστική. Ο ενδιαφερόμενος για το θέμα αναγνώστης, αν μάλιστα συμβεί να έχει και κάποια σχετική αρμοδιότητα, και στην περίπτωση που δεν συμφωνεί μπορεί να προβληματιστεί παραγωγικά.

Γενικά, το βιβλίο αυτό είναι χρήσιμο γι' αυτούς που διαμορφώνουν την εκπαιδευτική πολιτική αναφορικά με το θέμα της εκπαίδευσης των παιδιών των Ελλήνων της διασποράς, καθώς επίσης για τους εκπαιδευτικούς που την εφαρμόζουν στα ανά τον κόσμο ομογενειακά κέντρα, είτε ως οργανωτές και καθοδηγητές (συντονιστές, σύμβουλοι) είτε ως απλοί εκπαιδευτικοί που υπηρετούν την εκπαιδευτική πράξη σε ελληνόγλωσσα σχολεία ή τμήματα μητρικής γλώσσας. Ιδιαίτερα αυτοί που υπηρετούν τη σχολική πράξη θα βρουν στο βιβλίο αυτό μοντέλα ορολογιών και αναλυτικών προγραμμάτων (θεματολογία) των κυριότερων μαθημάτων για τους διάφορους (από άποψη διατιθέμενων ωρών ελληνόγλωσσας διδασκαλίας) τύπους σχολείων ή τάξεων. Στα θεματολόγια αυτά (κυρίως του δημοτικού) προσδιορίζονται εκπαιδευτικοί στόχοι, θεματικές ενότητες και επιμέρους θέματα διδασκαλίας, καθώς επίσης ενδεικτικές μεθοδολογικές οδηγίες διδασκαλίας και αξιολόγησης.

Η έκδοση αυτού του έργου ασφαλώς συνιστά μια πολύ αξιόλογη συμβολή στη βιβλιογραφία για την ελληνική παιδεία των ομογενών της διασποράς, ένα χρήσιμο εργαλείο για τη μελέτη, την οργάνωση και την εκπαιδευτική πράξη αναφορικά με το τόσο σημαντικό αυτό θέμα.

Έγκειται στους φορείς των Ελλήνων της διασποράς, προπαντός στους συλλόγους γονέων και κηδεμόνων, καθώς και στα μέλη της Βουλής των Ελλήνων, να ζητήσουν από την ελληνική κυβέρνηση, να αξιοποιήσει την πρόταση του συγγραφέα για τη δημιουργία ενός αυτοτελούς ιδρύματος για την ελληνόγλωσση παιδεία των Ελληνοπαίδων της διασποράς.

Georg Albrecht, Düsseldorf

Είχε αναλάβει την πρωτοβουλία για τη συγγραφή και έκδοση του μνημονίου «Γλωσσικά και μορφωτικά επιχειρήματα υπέρ της δίγλωσσης εκπαίδευσης των παιδιών γλωσσικών μειονοτήτων στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας». BAGIV, E.B. Verlag Rissen, Αμβούργο, 1985, σελ. 345, καθώς και τη μελέτη «Ελληνόπαιδες στην Βόρεια Ρηνανία-Βεστφαλία, G. Schultze, Verlag J.H.W. Dietz Nachf., Βόννη, 1990, σελ. 190.

Αμφότερες οι εκδόσεις είχαν σταλεί αρμοδίως -ειδικά γι' αυτό τον σκοπό και σε ελληνική μετάφραση- στο ΥΠΕΘ καθώς και στη Γεν. Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού, πλην όμως αγνοήθηκαν ανεύθυνα εις βάρος της παιδείας των παιδιών των μεταναστών.

Ακολουθεί δεύτερη, πλέον εμπειριστατωμένη, βιβλιοπαρουσίαση περί του ιδίου βιβλίου.